

Oikeusministeriön lausunto: Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi.

Oikeusministeriö on tarkastellut hallituksen esitysluonnosta vain niiden kysymysten osalta, joita tässä lausunnossa käsitellään. Oikeusministeriö ei ota lausunnossaan kantaa muihin seikkoihin.

Yleisesti vaikutusten arvioinnista

Esitysluonnoksen vaikutuksia koskevassa luvussa vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, lapsiin ja nuoriin sekä yhdenvertaisuuteen, mukaan lukien sukupuolten tasa-arvo ja kielelliset oikeudet, on käsitelty viranomaisvaikutuksia koskevan otsikon (4.2.2) alla. Näiden vaikutuslajien sijoittaminen viranomaisvaikutusten alle heikentää niiden löydettävyyttä, eikä ole asiallisesti perusteltu valinta. Erilaisia malleja perus- ja ihmisoikeusvaikutusten esittämiseen hallituksen esityksessä löytyy oikeusministeriön julkaisemasta oppaasta [Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi lainvalmistelussa](#) (s. 28–29).

Kielelliset oikeudet ja yhdenvertaisuus

Hallituksen esityksen luonnoksessa on hyvin tuotu esiin nykytilaa kielellisten oikeuksien toteutumisessa sosiaali- ja terveyspalveluissa, sekä ehdotettujen muutosten yhteyttä kielellisiin oikeuksiin. On tärkeää, että jo lain valmisteluvaiheessa on pantu merkille tarve kouluttaa muun muassa ruotsinkielisiä ammattilaisia, jotta palvelujen saanti voidaan turvata myös ruotsiksi. Myös saamen kieltä osavien ammattilaisten tarve on syytä arvioida. Kielellinen näkökulma on keskeinen, jotta eri ryhmät voivat aidosti yhdenvertaisesti hyötyä muutoksesta.

Vuoden 2020 kielibarometrin tulosten mukaan mielenterveyspalvelut olivat yksi niistä sosiaali- ja terveyspalveluiden osa-alueista, joissa suomen- ja ruotsinkielisten asiakkaiden ero tyytyväisyydessä oli suurin. Tulokset mielenterveyspalveluiden osalta olivat myös heikentyneet vuoden 2016 kyselystä eniten verrattuna muihin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kuten muissakin sosiaali- ja terveyspalveluissa, myös mielenterveyspalveluissa on nähtävissä haasteita ruotsinkielisen palvelun saamisessa etenkin kunnissa, joissa ruotsi on vähemmistökieli. Ongelmia tiedetään olevan myös saamenkielissä palveluissa sekä viittomakielen tulkkauksen saamisessa terveydenhuollossa (Saamebarometri 2020, Viittomakielibarometri 2020).

Ruotsinkielisten kielellisten oikeuksien käytännön toteutumisen kannalta keskeinen on myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 39 §:ssä tarkoitettu kaksikielisten alueiden yhteistyösopimus. Esityksessä todetaan, että terapiatakuun piiriin kuuluvat palvelut ovat sellaisia, joiden käyttöönotosta ja käytöstä tulee sopia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä tarkoitettussa hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa. Kaksikielisten alueiden yhteistyösopimus tulee sovittaa yhteen tämän yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen kanssa. Tämä on tärkeä huomioida viimeistään lain toimeenpanovaiheessa. On myös tärkeää arvioida, onko terapiatakuun

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

piiriin kuuluvien palveluiden järjestämisestä tarpeen sopia kaksikielisten alueiden yhteistyösopimuksessa.

Oikeusministeriö pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on arvioitu esitettyjen muutosten vaikutuksia lapsiin ja eri ihmisryhmiin perusteellisesti viitaten mm. perustuslakivaliokunnan käytäntöön ja kansainvälisten sopimusvalvontaelinten, kuten YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksiin. Esityksessä on hyvin huomioitu esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien sekä vammaisten lasten ja nuorten mielenterveyshaasteet sekä tarve huomioida heidän mahdolliset erityistarpeensa hoitoa järjestettäessä.

Myös ehdotetun sääntelyn esitettyä ikärajausta on perusteltu tukeutuen perustuslakivaliokunnan kannanottoihin, joissa valiokunta on pitänyt etuuksien määräytymistä eri tavoin eri ikäisille henkilöille perustuslain kannalta ongelmattomana, jos erottelut eivät ole mielivaltaisia eivätkä erot muodostu kohtuuttomiksi (PeVL 34/2005 vp, s. 2/I, PeVL 60/2002 vp, s. 4–5).

Arvioitaessa ehdotetun sääntelyn vaikutuksia yhdenvertaisuuteen esitysluonnoksessa viitataan useamman kerran siihen, että terapiatakuun ulkopuolelle eri syistä jäävien lasten ja nuorten on voimassa olevan hoitotakuuta koskevan lainsäädännön mukaan joka tapauksessa päästävä kiireettömään hoitoon 14 vuorokauden kuluessa. Esitysluonnoksen osiossa 11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä todetaan, että hallitus on kehysriihessään 15.–16.4.2024 päättänyt palauttaa perusterveydenhuollon hoitotakuun vuoden 2022 tasolle, jolloin hoitotakuu pitenisi 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen. Oikeusministeriö yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, että päätös pidentää hoitotakuuta tulee huomioida esityksen jatkovalmistelussa. Arvio esitysluonnoksessa ehdotettujen muutosten vaikutuksista yhdenvertaisuuteen on tarpeen päivittää ottaen huomioon hoitotakuun pidentäminen.

Asetuksenantovaltuus

Osana säätämisyjärjestysperusteluita on käsitelty asetuksenantovaltuutta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan lausuntokierroksella olevaan esitysluonnokseen ei kuitenkaan sisälly uusia asetuksenantovaltuuksia tai muutoksia asetuksenantovaltuuksiin. Osana esitysluonnosta ehdotetaan, että hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen (309/2023) lisättäisiin uusi 2 a §. Muutettavaksi ehdotettu asetus on annettu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa lain 36 §:n 5 momentissa annetun valtuutuksen perusteella. Muutos asetukseen ei ole muutos asetuksenantovaltuuteen. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluita on jatkovalmistelussa tarpeen täsmentää tältä osin.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Neuvotteleva virkamies

Jasmiina Jokinen

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/29418/2023-OM-13

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: